

bilanco. Povedati je treba, da ti zasluženi dolarji vse premalo vplivajo na inovacije v družbeni sferi proizvodnje. Ti prihranki so važen dejavnik zasebnih naložb. Denar porabijo za gradnjo in popravilo hiš, nakup stanovanja, avtomobila, raznih gospodinjskih aparatov, v manjši meri pa kmetijskih strojev. Največji del migrantov drži denar v banki, kar odraža njihovo neodločnost pri naložbah. Leta 1974 je bilo tako na 2 199 786 deviznih računov 1 507 600 000 dolarjev. Prav v tem pogledu stoji največja naloga naše družbe, da migrante pravilno obvešča glede porabe zasluženega denarja. Praksa je pokazala ravno nasprotno. Zasluženi denar gre včasih v namene, ki ne koristijo niti migrantu samemu niti naši družbi. Gradnje potekajo v takem prostoru, ki je v okviru nadaljnjega razvoja ekonomsko nepomemben. Tako nastopijo spoznanja o nepravilnih naložbah prepozno in v takih primerih se začasno zaposleni odseli v tujino ali v drugo območje Jugoslavije za stalno. Na te migrante iz agrarne sfere je treba gledati z vidika njihovih kvalifikacij. Le-ti namreč ne dobijo ustreznega delovnega mesta v Jugoslaviji, s katerim bi bili zadovoljni, in zato začasno delo v tujini podaljšujejo.

Gradbena aktivnost naših emigrantov ne vpliva preveč na urbanizacijo ruralnih naselij. Učinek je ravno nasproten. Razen v Sloveniji nikjer ne obstaja planska gradnja v vaseh, hiše gradijo, kjer se jim zdi oziroma v takih pogojih, ki so cenejši. Gradnja poteka brez pravih kumunalnih priključkov, kar bo vsekakor otežkočalo kasnejše posege pri odpravi teh napak.

Seveda ne smemo zanikati pozitivnih učinkov začasnega zaposlovanja. Zmanjšuje se stanovanjski problem, vse bolj se razvija gradbena industrija. Zasluženi denar omogoča osnovo za preselitev prebivalstva v druge sfere dejavnosti. Predvsem je mišljen tu terciarni sektor (gostinstvo, turizem, obrt). Manj pa lahko vplivajo na razvoj v sekundarni sferi dejavnosti, kjer gre le za posredno učinkovanje, saj so hranilne vloge lahko koriščene za odpiranje novih delovnih mest.

Manjši del migrantov investira denar za razvoj lastne kmetije. Vzrok za tako nizko raven vlaganja v kmetijstvo je treba iskati v zemljiškem maksimumu (10 ha), ki dejansko preprečuje uvajanje sodobne mehanizacije v kmetijstvo. Poleg tega so tudi uvozne carine za poljedeljske stroje visoke. Migrant, ki je pred odhodom v tujino deloval v kmetijstvu, je tako brez spodbude, da bi vlagal denar v razvoj kmetijstva. Naložbe gredo ponavadi za druge dejavnosti, kjer so dosežki slabši. Zato se res ne smemo čuditi vse večjemu preseljevanju prebivalstva v mesta in v tujino. Prav preseljevanje tega prebivalstva opozarja na neskladja, saj gre v večini primerov za mlade ljudi, ki zaradi prenizkega vrednotenja kmečkega poklica nočejo ostati na kmetiji.

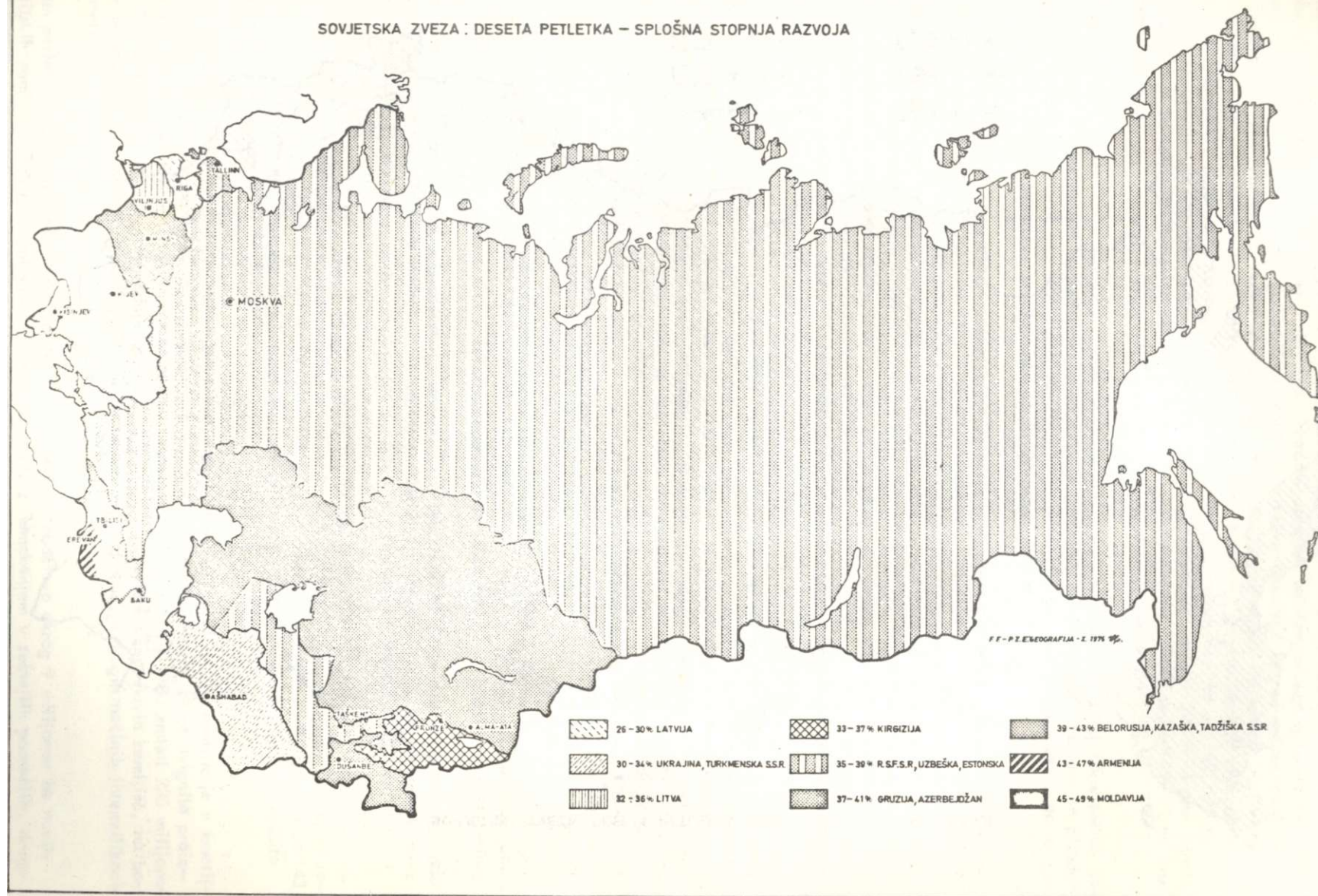
Naloga naše družbe je, da te probleme, ki so nastali v zvezi z emigracijami ter se negativno kažejo v socialno-ekonomski strukturi prebivalstva in v prostoru, pravilno ovrednoti. Migracije naj spodbujajo le v tistih območjih, kjer prebivalstvo nima drugih možnosti za napredek. Treba je spremeniti sedanje politiko, ki ne spodbuja vlaganja denarja v gospodarsko dejavnost. Omejitve v primarni sferi (predvsem mislim tu na zemljiški maksimum) ter omejitve v terciarni sferi zavirajo naložbe. Že same olajšave pri teh stvareh bi pokazale nedvomno čisto drugačne učinke. Tudi X. kongres ZK Jugoslavije si je kot eno temeljnih nalog zadal reševanje migracijskega problema. Naloga jugoslovanske znanosti je, da preuči migracijo prebivalstva in prikaže družbi negativne posledice le-teh. Edino na tak način lahko znanost, v sodelovanju z vsemi družbenimi silami, pomaga reševati probleme in pripomore k splošni blaginji v sistemu družbenoekonomskih odnosov v socialistični družbi.

Jakob MEDVED

DESETA PETLETKA V SOVJETSKI ZVEZI

V Sovjetski zvezi teče izvajanje desetega petletnega načrta (1976-1980). Čeprav je deseti petletni načrt v osnovi nadaljevanje že začrtanih smeri razvoja, vendar pomeni, tako glede težnje po aktivizaciji doslej gospodarsko manj razvitih regij Daljnega vzhoda, Sibirije in Severa ter glede na povečano vlaganje v kmetijstvo, določeno novost v usmerjanju gospodarskega razvoja.

SOVJETSKA ZVEZA : DESETA PETLETKA – SPLOŠNA STOPNJA RAZVOJA

SOVJETSKA ZVEZA : DESETA PETLETKA — RAST KMETIJSKE PROIZVODNJE

F.F. — P.Z. GEOGRAFIJO — 21. 1979 96

V navedenem petletnem obdobju predvidevajo povečanje skupnega narodnega dohodka od 24 do 28 odstotkov ali od 20 do 22 odstotkov na prebivalca. Narodni dohodek od neagrarnega gospodarstva naj bi se povečal od 35 do 39 odstotkov. Industrijska proizvodnja težke industrije naj bi se povečala od 38 do 42 odstotkov, proizvodnja za široko potrošnjo pa od 30 do 32 odstotkov. Predvidena rast neagrarnega gospodarstva je po posameznih republikah dokaj različna. Največja stopnja rasti je predvidena v Moldavski, Armenski, Beloruski, Kazaški in Tadžiški SSR. Najskromnejša rast pa v Litvi, Ukrajini, Turkmeniji in Latviji. Te različne stopnje rasti neagrarnega gospodarstva verjetno na eni strani odražajo prizadevanja Sovjetske zvez^{**} po enakomernejšem razvoju gospodarstva v vseh republikah in na drugi strani težnje po aktivizaciji doslej manj izrabljenega gospodarskega potenciala.

Na splošno deseti petletni načrt odraža težnje po gospodarski aktivizaciji doslej manj izkoriščenih naravnih bogastev. V neagrarnem gospodarstvu se to kaže v odpiranju novih rudnikov, naftnih in plinskih nahajališč, gradnji elektrarn, prometnih poti ter formiranju novih proizvodnih kompleksov v doslej gospodarsko malo aktivnih območjih Severa, Sibirije in Daljnega vzhoda.

Med posameznimi vejami neagrarnega gospodarstva je velika pozornost posvečena energetiki. Deseti petletni načrt predvideva, da bo leta 1980 znašala proizvodnja električne energije od 1 340 do 1 380 milijard kWh. Za doseg tega cilja je razen povečav in rekonstrukcij že obstoječih elektrarn predvidena gradnja novih termo, hidro in atomskih elektrarn. Pri tem je značilno, da z gradnjo novih HE hkrati rešujejo tudi namakanje sušnih področij južnega dela Rusije, Ukrajine in Daljnega vzhoda. Gradnja novih elektrarn pa ni locirana samo v krajih, kjer je že doslej največja potrošnja energije, temveč tudi v doslej manj razvitih območjih. Poleg povečanja kapacitet elektrarn petletni načrt predvideva tudi znatna vlaganja v povezavo sibirskega, srednjeazijskega in evropskega energetskega sistema z daljnovo- do 500, 750 in 1 150 tisoč voltov.

Nič manjša pozornost ni posvečena pridobivanju nafte in zemeljskega plina. Petletni načrt predvideva, da bo SZ leta 1980 načrpala od 620 do 640 milijonov ton nafte in pridobila od 400 do 435 milijard m³ zemeljskega plina. Razen rasti proizvodnje v starih naftnih in plinskih poljih predvideva petletni načrt močno povečanje in odpiranje novih nahajališč. Proizvodnja nafte v Pečorsko - timanskem bazenu naj bi se povečala na 25 milijonov ton, pridobivanje zemeljskega plina pa na 22 milijard m³. Največja rast pridobivanja nafte in plina je predvidena v Zahodni Sibiriji, kjer naj bi se pridobivanje nafte do navedenega leta dvignilo na 300 do 310 milijonov ton, pridobivanje zemeljskega plina pa na 125 do 155 milijard m³. Na tej osnovi naj bi dogradili naftno-kemične kombinat v Tomskij, Tobolskem, Ačinsku, Nižnekamsku in Toljattiju.

Za izboljšanje energetske oskrbe posameznih delov SZ in vzhodno evropskih držav je predvidena gradnja okrog 35 000 km plinovodov in okrog 15 000 km naftovodov. Med največjimi predvidenimi plinovodi je orenburški, ki bo dovajal plin v zahodne dele SZ in odtod naprej v vzhodnoevropske dežele.

Predvidena je tudi znatna rast pridobivanja premoga. Leta 1980 naj bi SZ pridobila od 620 do 640 milijonov ton premoga. To bodo dosegli z večanjem proizvodnje v že obstoječih premogovnikih ter z odpiranjem novih, predvsem v Južni Jakutiji ter v Kanskem - ačinskem in ekibaztuskem območju.

Proizvodnja železa naj bi se v deseti petletki povečala na 160 do 170 milijonov ton. Od drugih industrijskih vej ima v tej petletki prednost kemična in strojna industrija. Kemična industrija naj bi razen močno povečane proizvodnje sintetičnega kavčuka in plastičnih mas do leta 1980 izdelala do 143 milijonov ton umetnih gnojil letno. Predvidena je tudi znatna povečava raznih sredstev za zaščito proti rastlinskim boleznim in škodljivcem.

Deseti petletni načrt posveča zelo veliko pozornost razvoju kmetijstva, saj je za investicije v kmetijstvo namenjenih 28 odstotkov celotnih gospodarskih vlaganj. Po tem načrtu naj bi se dvignila proizvodnja kmetijskih pridelkov od 14 do 17 odstotkov. Pridelek žit naj bi leta 1980 znašal 235 milijonov ton. To povečanje kmetijske proizvodnje po eni strani temelji na pridobivanju novih zemljišč, na boljšem namakanju in osuševanju, po drugi strani pa na večanju donosov in drugih načinov intenzifikacije kmetijstva.

V tem petletnem obdobju bodo skušali pritegniti v kmetijsko obdelavo okrog 9 milijonov ha novih kmetijskih zemljišč. Približno polovico jih bodo pridobili z namakanjem v sušnejših področjih, drugo

polovico pa z osuševanjem. Kot je razvidno iz karte, nameravajo namakanje razširiti predvsem v južni Ukrajini, Prdkavkazju, južnem Povolžju, Kazahstanu in na Daljnem vzhodu. Osuševanje bo zajelo predvsem Polesje, nekatere predele srednje Rusije in Baltske republike.

Za potrebe namakanja bodo povečali kamski vodni bazen, namakalne sisteme na Volgi, Konstantinovski rečni vozeli na Donu, Aleinski namakalni sistem pod Altajem ter Kulišinski kanal. Z razširitvijo namakanja ob Amurju bodo znatno povečali možnosti za pridobivanje hrane in gostejše naselitve tega območja.

Pospeševanje kmetijske proizvodnje med drugim temelji tudi na povečani proizvodnji umetnih gnojil, proizvodnji raznih kemičnih zaščitnih sredstev pred živalskimi in rastlinskimi boleznimi in škodljivci, na širjenju arealov, posejanih z intenzivnimi kulturami, ter na pospešenem uvajanju mesne, mlečne ali meso-mlečne živinoreje. V številnih predelih, posebno v južni Rusiji, Ukrajini, Moldaviji, južnem Kazahstanu ter v republikah Sovjetske Centralne Azije, bodo skušali maksimalno razširiti krmne rastline. V načrtu je tudi znatna razširitev arealov, posejanih s sladkorno peso in krompirjem, posebno v evropskem in zahodno-sibirskem delu države.

Pri večanju kmetijske proizvodnje naj bi tudi v bodoče imel zasebni sektor (ohišnice) pomembno vlogo, predvsem pri proizvodnji mleka, mlečnih izdelkov, jajc, povrtnine in mesa.

Zanimivo podobo nam nudi pregled predvidene rasti kmetijske proizvodnje po posameznih republikah. Podpoprečna stopnja rasti kmetijske proizvodnje je predvidena v Litovski, Ukrajinski, Beloruski in Kirgiški SSR. Poprečen razvoj (kot v celotni SZ) je predviden za Rusijo, Kazahstan in Turkmenijo. Nekoliko nadpoprečna stopnja povečanja kmetijske proizvodnje je predvidena v Tadžikistanu, Latviji, Azerbejdžanu in Estoniji. Močno nad poprečjem naj bi se razvijala kmetijska proizvodnja v Armeniji in Gruziji, z viškom v Moldaviji.

Deseti petletni načrt posveča dosti pozornosti razvoju prometa. Na splošno naj bi se do leta 1980 blagovni promet povečal za 30 odstotkov in potniški za 23 odstotkov. Načrt predvideva modernizacijo obstoječih prometnih poti, znatno povečavo in izdelavo modernjših prometnih sredstev ter gradnjo novih prometnih poti, predvsem na novoaktiviranih območjih Severa, Sibirije in Daljnega vzhoda.

V železniškem prometu je predvideno povečanje blagovnega prometa za 22 odstotkov in osebne prometa od 14 do 15 odstotkov. Razen razširitve in modernizacije prevoznega parka predvidevajo elektrifikacijo 2 800 km železniških prog. Na novo pa bodo zgradili 2 500 km prog. Rekonstrukcije in novogradnje so predvidene v rcznih predelih SZ, največje pa so na Bajkalo - amurski magistrali in v gradnji železnice Tinda - Berkalit.

Cestni promet naj bi se povečal za 42 odstotkov, od tega blagovni za 45 odstotkov, osebni pa za 28 odstotkov. Predvidena je modernizacija in rekonstrukcija 65 000 km cest, od tega 15 000 km cest, ki imajo zvezni ali republiški značaj. Močan razvoj bo doživel tudi vodni promet. To se na eni strani odraža v predvideni povečavi skupne tonaže ladij za 5 milijonov BRT. Predvidena je povečava vrste pristanišč, predvsem na Daljnem vzhodu, in gradnja nekaterih novih pristanišč. Tudi rečni promet bo doživel največje spremembe na Daljnem vzhodu in Severu, kjer je predvidena razširitev ali graditev pristanišč.

Ob koncu deseti petletni načrt predvideva tudi znatno povečanje zunanjetrgovinske menjave (za 30 do 35 odstotkov). Pri tem je posebno poudarjeno poglobljeno sodelovanje med deželami SEV, predvsem pri vlaganju skupnih naporov za oskrbo s surovinami, gorivi, stroji in prometnimi sredstvi.

VIRI:

Osnovne napravljenosti razvitija narodnega hozjaistva SSSR na 1976 - 1980 godi.

Izdateljstvo pclitičeskoj literaturi, Moskva 1976.

SOVJETSKA ZVEZA: GOSPODARSKI RAZVOJ V DESETI PETLETKI

Map of the Soviet Union showing economic development in the tenth five-year plan. The map includes labels for various cities and regions, such as Moscow, Leningrad, and the Caucasus. A legend at the bottom explains symbols for population, industrial production, and agricultural production. A scale bar and a bar chart showing population growth are also included.

Legend:

- Population (in millions): 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200, 210, 220, 230, 240, 250, 260, 270, 280, 290, 300, 310, 320, 330, 340, 350, 360, 370, 380, 390, 400, 410, 420, 430, 440, 450, 460, 470, 480, 490, 500, 510, 520, 530, 540, 550, 560, 570, 580, 590, 600, 610, 620, 630, 640, 650, 660, 670, 680, 690, 700, 710, 720, 730, 740, 750, 760, 770, 780, 790, 800, 810, 820, 830, 840, 850, 860, 870, 880, 890, 900, 910, 920, 930, 940, 950, 960, 970, 980, 990, 1000.
- Industrial production (in million tons): 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200, 210, 220, 230, 240, 250, 260, 270, 280, 290, 300, 310, 320, 330, 340, 350, 360, 370, 380, 390, 400, 410, 420, 430, 440, 450, 460, 470, 480, 490, 500, 510, 520, 530, 540, 550, 560, 570, 580, 590, 600, 610, 620, 630, 640, 650, 660, 670, 680, 690, 700, 710, 720, 730, 740, 750, 760, 770, 780, 790, 800, 810, 820, 830, 840, 850, 860, 870, 880, 890, 900, 910, 920, 930, 940, 950, 960, 970, 980, 990, 1000.
- Agricultural production (in million tons): 10, 20, 30, 40, 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190, 200, 210, 220, 230, 240, 250, 260, 270, 280, 290, 300, 310, 320, 330, 340, 350, 360, 370, 380, 390, 400, 410, 420, 430, 440, 450, 460, 470, 480, 490, 500, 510, 520, 530, 540, 550, 560, 570, 580, 590, 600, 610, 620, 630, 640, 650, 660, 670, 680, 690, 700, 710, 720, 730, 740, 750, 760, 770, 780, 790, 800, 810, 820, 830, 840, 850, 860, 870, 880, 890, 900, 910, 920, 930, 940, 950, 960, 970, 980, 990, 1000.

Scale bar: 0 100 200 300 400 500 600 700 800 900 1000 km

Bar chart: PETLETHI NAČRTI OŠUŠE VANJA IN NAMAKANJA

Petletka	Osuševanje (milijoni hektarjev)	Namakanje (milijoni hektarjev)
1. petletka	100	100
2. petletka	150	150
3. petletka	200	200
4. petletka	250	250
5. petletka	300	300
6. petletka	350	350
7. petletka	400	400
8. petletka	450	450
9. petletka	500	500
10. petletka	550	550